

KULTUR–SPRÅK–MEDIER

Självständigt arbete i Svenska och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Grammatikundervisningens påverkan på skrivutveckling

The influence of grammar teaching on writing development

Maria Jawdut Wadiea

Ilaf Mohamed Sala

Examinator: Mikael Berger

Handledare: Anders Agebjörn

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i
gymnasieskolan, 300 högskolepoäng
Självständigt arbete på grundnivå, 15 högskolepoäng

Datum för slutseminarium: 14 januari

Förord

Denna kunskapsöversikt har skrivits gemensamt av Maria Jawdut Wadiea och Ilaf Mohamed Sala inom ramen för kursen *Självständigt arbete på grundnivå* vid Malmö universitet. Under vår utbildning till ämneslärare i svenska har vårt intresse växt för ämnet i denna kunskapsöversikt, nämligen grammatikundervisningens betydelse för elevers skrivutveckling. Vi strävar efter att denna kunskapsöversikt ska tjäna som ett meningsfullt bidrag till vår framtida lärarprofession men även för nuvarande lärare.

Vi har under hela arbetet haft ett välfungerande samarbete och bidragit likvärdigt till denna kunskapsöversikt. Under processen delade vi upp läsningen av artiklar och vi delade upp skrivarbetet av olika avsnitt för att skapa ett effektivt samarbete. Vi avslutade varje enskilt arbetstillfälle med att diskutera delarna tillsammans. Vår kunskapsöversikt är därför ett arbete som vi båda känner ansvar för. Vi vill avsluta med att tacka handledaren Anders Agebjörn och samtliga medlemmar i vår handledningsgrupp för deras värdefulla stöd och de berikande diskussionerna som pågått under kursens förlopp.

Abstract

I följande kunskapsöversikt presenteras internationell och nationell forskning från tio studier som på olika sätt berör utformningen av grammatik som en del av svenskundervisningen och utvecklingen av elevers skrivförmåga. Syftet med översikten är att undersöka och sammanställa forskning om hur blivande och verksamma svensklärare kan undervisa i grammatik på ett sätt som gynnar elevernas skrivutveckling. Frågeställningen som behandlas är: Hur kan grammatikundervisningen utformas för elever i högstadie- och gymnasieåldern så att undervisningen främjar elevernas skrivutveckling?

Sökprocessen för kunskapsöversikten genomfördes på ett systematiskt sätt. De utvalda artiklarna genomgick en noggrann granskning. Materialet berör grammatikundervisning och skrivutveckling i förstaspråksundervisning. Tematisk analys användes som analysmetod av det utvalda materialet, vilket resulterade i framtagandet av tre övergripande teman.

Resultatet av denna kunskapsöversikt visar att grammatikundervisning som har potential att främja elevernas skrivutveckling kan utformas genom samtal mellan elever sinsemellan och mellan elever och lärare, autentiska texter samt kreativt skrivande. Resultatet visar även att det finns bristande forskning kring vilka delar av språkssystemet som undervisas vid grammatikundervisning. Slutsatsen är att samtalen, arbetet med autentiska texter och kreativt skrivande bör verka tillsammans i grammatikundervisning för att potentiellt främja skrivutveckling.

Nyckelord: autentiska texter, förstaspråksundervisning, grammatikundervisning, gymnasie-och högstadieelever, kontextualiserad grammatikundervisning, kreativt skrivande, samtal, skrivutveckling.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund	6
2.1 Syfte och frågeställning	7
3. Metod	8
3.1 Sökprocess	8
3.2 Urval	9
3.2 Sammanställning av material	10
3.3 Analysmetod	13
3.4 Metoddiskussion	14
4. Resultat	16
4.1 Samtal	16
4.2 Autentiska texter	20
4.3 Kreativt skrivande	23
5. Diskussion och slutsats	26
5.1 Resultatdiskussion kopplat till frågeställning	26
5.2 Slutsats och förslag på vidare forskning	28
6. Referenslista	30
7. Bilaga	32

1. Inledning

Du är en gymnasieelev som sitter på en svensklektion där läraren berättar att subjekt och predikat kommer att gås igenom under lektionen. Grammatikundervisning igen, tänker du och tappar intresse direkt. Du känner dig rastlös på grammatiklektioner och kan inte koncentrera dig på ämnet. Allt runt omkring blir så mycket mer intressant. Du vet att du ändå kommer att få ett flertal kommentarer på dina texter om dina grammatiska fel. Vad är meningen med grammatikundervisning om det ändå inte hjälper mig i mina texter? Olika tankar snurrar i din hjärna, men i bakhuvudet hör du att läraren beskriver när ett subjekt används. Du vaknar till och kommer på att du undermedvetet kan använda subjekt, så varför behövs den exakta beskrivningen till användningen? Du räcker upp handen och ställer just den frågan. Läraren beskriver att ni behöver kunna den metalingvistiska delen av det svenska språket och att kunskapen kommer att främja er skrivutveckling. “Men va, mitt skrivande utvecklas ändå inte, jag glömmer bara bort allt du har gått igenom”, svarar du.

Under vår VFU-praktik upplevde vi att många gymnasieelever hade svårt att finna motivation under grammatiklektioner. I denna kunskapsöversikt presenteras hur grammatikundervisning på högstadiet och gymnasiet kan utformas så att den faktiskt gynnar elevernas skrivutveckling.

2. Bakgrund

Grammatikens roll i svenskundervisningen är en fråga som ständigt diskuteras i skolvärlden (Lövestam, 2015). En central fråga är om grammatiken ska undervisas separat eller kontextualiserat. Traditionellt utformas grammatikundervisningen som genomgångar av olika grammatiska begrepp, utan explicit koppling till andra delar av ämnesinnehållet. Sådan undervisning efterföljs typiskt av ett prov som testar om eleverna har lyckats plugga in vad olika grammatiska begrepp betyder. Kontextualiserad grammatikundervisning innebär däremot att undervisningen sker i samband med andra delar av svenskämnet.

I det centrala innehållet för svenskämnet i gymnasiet står det endast att undervisningen ska behandla följande: "Svenska språkets uppbyggnad, dvs. hur ord, fraser och satser är uppbyggda samt hur de samspelar i grammatiken" (Skolverket, 2011). I läroplanen för svenskämnet i gymnasieskolan nämns inte ordet grammatik, men det står att eleverna ska få kunskap om det svenska språkets uppbyggnad, vilket får förstås som grammatik. Styrdokumenten anger dock inte hur det centrala ämnesinnehållet – inkluderat grammatiken – ska behandlas. I princip är det alltså upp till varje enskild lärare att själv avgöra om grammatiken ska undervisas på det traditionella sättet eller om den ska integreras med andra delar av ämnesinnehållet.

Gällande frågan om hur grammatik ska undervisas för att uppnå skrivutveckling menar Lundin (2017) att om elever har kunskap om språkets struktur ger det dem möjlighet till metarefleksion över språket de använder. Metarefleksion innebär en reflektion kring kunskapen om hur man sätter de grammatiska reglerna i ett sammanhang. För att eleverna ska kunna göra detta menar Lundin (2017) att en kontextualiserad grammatikundervisning måste ha skett där undervisningen har varit relaterad till språket som helhet. Metarefleksionen leder inte per automatik till skrivutveckling men det hjälper eleverna att förstå språkets struktur, vilket i sin tur kan främja skrivförmågan. Lundin (2017) påpekar dock att det behövs mer forskning för att ta reda på hur grammatikundervisning kan bidra till skrivutveckling. Av denna anledning blir det relevant för oss att studera hur grammatikundervisningen kan utformas så att det bidrar till skrivutveckling.

2.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna kunskapsöversikt är att bidra till kunskapen om hur blivande och verksamma svensklärare kan undervisa i grammatik på ett sätt som gynnar elevernas skrivutveckling. Målet är att erbjuda insikter och rekommendationer kring hur grammatikundervisning kan utformas för att optimera elevernas skrivutveckling. Denna kunskapsöversikt kommer även att uppmärksamma vilka delar av språkssystemet som grammatikundervisningen fokuserar på så att det gynnar elevers skrivförmåga. Därmed formulerades följande frågeställning:

- Hur kan grammatikundervisningen utformas för elever i högstadie- och gymnasieåldern så att undervisningen främjar elevernas skrivutveckling?

3. Metod

I detta avsnitt presenteras materialet som ligger till grund för denna kunskapsöversikt. Materialet utgörs av vetenskapliga studier som har relevans för frågeställningen om hur grammatikundervisning kan utformas för elever i gymnasie- och högstadieåldern så att deras skrivutveckling främjas. I 3.1 beskrivs sökprocessen och i 3.2 beskrivs urvalet genom vilken materialet, som utgörs av tio vetenskapliga artiklar, samlades in. I 3.3 beskrivs det insamlade materialet, och i 3.4 beskrivs analysen av det insamlade materialet. Avsnittet avslutas med en metoddiskussion i 3.5.

3.1 Sökprocess

Sökningarna i denna kunskapsöversikt genomfördes i de internationella databaserna ERIC och ERC samt i den nationella databasen SwePub. Sökprocessen påbörjades genom en preliminärsökning i databasen ERIC i syfte att hitta internationell forskning. Söksträngen blev "grammar in writing" AND "writing development" utan tillämpade tidsavgränsningar för att få så bred forskning som möjligt och för att få en överblick över det aktuella forskningsläget. Sökningen genererade 47 träffar utan någon relevans för uppsatta urvalskriterier.

Vid fortsatta sökningar i ERIC och ERC kombinerades sökblocken med "AND" för att sammanfoga frassökningarna som användes eftersom vid preliminärsökningen genererade det rimlig mängd artiklar att gå igenom. Ett exempel på ett sökblock som söktes på i ERIC är söksträngen "grammar" AND "grammar teaching" AND "writing development". Söksträngen genererade 40 träffar varav en artikel uppfyllde uppsatta urvalskriterier. För att välja ut relevanta artiklar lästes titlarna och artiklarnas nyckelbegrepp. Titlarna och nyckelbegreppen som följde ramen för urvalskriterierna valdes för fortsatt läsning av abstract, inledning och lite av resultatdelen.

Vid sju valda artiklar från ERIC och ERC, påbörjades sökningar i SwePub i syfte att hitta nationell forskning som är kopplad till svenskämnet. I SwePub gav inte sökningen med "AND" mellan två frassökningar relevanta artiklar. Enskilda sökningar gjordes istället på

“kontextualiserad grammatikundervisning”, vilket genererade sex träffar varav två var relevanta för de uppsatta urvalskriterierna, respektive "skrivutveckling" som genererade 19 träffar varav ingen var relevant. För att hitta ytterligare en artikel gjordes en sökning på en specifik person, Agnes Strandberg, som vår handledare tipsade om. Sökningen resulterade i fyra träffar varav en var relevant för urvalskriterierna.

Se bilaga för tydligare överblick över våra sökningar.

3.2 Urval

I alla sökningar var ett standardkriterium att alla artiklar skulle vara peer reviewed-granskade för att säkerställa att de är vetenskapliga artiklar. Subjektiva urvalskriterier formulerades också utifrån frågeställningen. Urvalskriterierna var att artiklarna ska ha relevans för:

- Åldrarna 13–19, vilket motsvarar högstadie-och gymnasieskolan i Sverige.
- Grammatikundervisning
- Skrivutveckling
- Förstaspråksundervisning

Det första subjektiva urvalskriteriet gällande att artiklarna ska ha relevans för åldrarna 13–19 var avgörande för urvalet av materialet eftersom undantag gjordes. Artiklar som berör elever mellan åldrarna 5–16 och åldrarna 6–16 inkluderades eftersom de hade stor relevans för de resterande urvalskriterierna. Artiklarna avskilde även tydligt vad i studierna som gällde för de olika åldrarna, därav inkluderades information som är relevant för 13–16 åringar. En artikel som berör 12–13 åringar inkluderades också eftersom artikeln bidrog med relevant forskning som var applicerbar på äldre elever.

Urvalskriteriet gällande förstaspråksundervisning var också avgörande för det utvalda materialet. Ett stort urval av material valdes bort eftersom många artiklar behandlade andraspråksundervisning. Ingen forskning kring andraspråksundervisning valdes även om forskningen hade stor relevans för de resterande urvalskriterierna. Detta gjordes med avsikt att inte förväxla undervisningsämnet, svenska, med undervisningsämnet, svenska som andraspråk.

3.2 Sammanställning av material

“Teaching Grammar in the Context of Writing: A Critical Review”

Chatterjee och Santoshi (2023) presenterade en studie vars syfte var att analysera befintliga studier av kontextualiserad grammatikundervisning i relation till förstaspråksundervisning. Studiessammanhang avgränsade sig till elever mellan 5–16 år i länderna Storbritannien, USA och Australien. En noggrann sökning på olika sökmotorer med olika nyckelbegrepp användes som metod för att hitta befintliga studier att analysera. Analysen av studierna innebar att författarna analyserade och jämförde studier från 1950–2020. Studiens resultat tyder på att det finns ett behov av studier som utforskar kamratinflytande vid kontextualiserad grammatikundervisning. Resultatet tyder även på att metalingvistiska diskussioner, det vill säga diskussioner om språkliga val, strukturer och mönster i kontextualiserad grammatikundervisning, kan vara en effektiv strategi för att förbättra elevers skrivfärdigheter.

“The Role of Teaching Grammar in First Language Education”

Demir och Erdogan (2017) presenterade en studie vars syfte var att fastställa åsikterna hos lärare i förstaspråkundervisning om grammatikundervisning. Studien undersökte hur tio turkiska språklärare som arbetar i Turkiet utformar sina grammatiklektioner. Undersökningen av dessa lärare skedde genom en semistrukturerad intervju som omfattade tio frågor. Den semistrukturerade intervjun utformades genom att intervjuaren hade förberett förutbestämda frågor som lärarna fick svara på. Intervjuaren hade möjlighet att ställa följdfrågor och anpassa sina frågor till lärarnas svar. Studiens resultat visade att lärarna utformade grammatiklektioner på olika sätt eftersom de utgår ifrån sina personliga åsikter om hur grammatik undervisas på bästa sätt.

“Development of Noun Phrase Complexity Across Genres in Children’s Writing”

Syftet med Durrant och Brenchleys (2022) studie var att undersöka utvecklingen av skriftliga språkfärdigheter hos elever genom att fokusera på undervisningen av nominalfraser. Studien

undersöker skrivutvecklingen hos elever mellan 6–16 år. Undersökningen genomfördes genom att författarna samlade in 3 000 texter som var skrivna av elever från 24 olika skolor i England. Av de 3 000 texter gjordes en slumpmässig provtagning där 240 texter valdes till vidare analys. Studiens resultat visade att från grundskolan började eleverna utveckla förmågan att använda nominalfraser i sina texter. Utvecklingen av användningen av nominalfraser fortsatte även när eleverna gick i högstadiet. Resultatet visar att i takt med elevernas mognad ökar deras förmåga att förstå nominalfrasens komplexitet.

“Grammar for Writing? An Investigation of the Effects of Contextualised Grammar Teaching on Students' Writing”

Jones, et al. (2013) presenterade en studie vars syfte var att undersöka effekterna av kontextualiserad grammatikundervisning på elevernas skriftliga prestationer. Studien utfördes i England på 32 skolor där 32 lärare och 855 elever deltog. Eleverna som deltog var 12–13 år gamla. I studiens undersökning samlades material in genom lektionsobservationer, intervjuer med lärare och elever samt genom utkast av texter som eleverna skrivit. Studiens resultat tyder på att en kontextualiserad grammatikundervisning främjar elevernas skriftliga presentationer.

“Ways of Knowing: Writing with Grammar in Mind”

Myhills (2005) studie syftade till att utforska olika sätt att förstå kunskap om språk, särskilt gällande grammatik inom skrivundervisning. Studien omfattade aktuella och historiska perspektiv på grammatikundervisning för elever i England i högstadiet. Studiens metod bygger på ett insamlande av olika artiklar som försöker fastställa grammatikundervisningens inverkan på skrivutveckling. Studiens resultat tyder på att det finns begränsad forskning som undersöker hur grammatik kan stödja skrivutveckling men materialet som författarna samlat in tyder på att grammatik har en positiv inverkan på skrivutveckling.

“Towards a Linguistic Model of Sentence Development in Writing”

Studien av Myhill (2008) syftade till att undersöka utvecklingen av elevers skrivförmåga och framhäva skillnaden mellan årskurs åtta och tio i England (motsvarande årskurs 8, 9 och första

skolåret i gymnasiet i Sverige) gällande nivån av meningsbyggnad och satsstruktur. Studien samlade in totalt 718 skriftliga prov från sex olika skolor. Undersökningen omfattade två faser över två år. Den första fasen involverade en detaljerad analys av elevernas skrivande på mening och textnivå. Den andra fasen utvecklade resultaten från analysen genom observationer av elever som skriver i klassrummet och post hoc-intervjuer, det vill säga en intervju som genomförs med eleverna efter att de har skrivit texterna. Resultatet av studien visade att skillnader i skrivkompetens är mer baserade på hur bra pedagogisk grammatikundervisning eleverna tagit del av, snarare än elevernas ålder.

“Playful explicitness with grammar: a pedagogy for writing”

Myhill, et al. (2013) presenterade en studie vars syfte var att visa en korrelation mellan grammatikundervisning och elevers skrivförmåga. Studien undersökte 32 skolor i England med elever från åttonde klass. Författarna använde en interventionsstudie, som bestod av en interventionsgrupp och en jämförelsegrupp med elever och lärare som deltagare. Interventionen omfattade undervisning i tre olika skrivgenre. Lärarna i interventionsgruppen fick detaljerad handledning om relevanta grammatiska aspekter i undervisningen om varje skrivgenre. Lärarna i jämförelsegruppen fick inte samma detaljerade och integrerade handledning om skrivgenre som interventionsgruppen. Studiens resultat indikerar att grammatikundervisning med fokus på hur grammatiken undervisas kan stödja elevers förmåga att göra medvetna skriftliga språkval.

“Representations of Grammar Teaching in L1 Education – A Literature Review”

Strandbergs (2022) studie syftade till att genomföra en litteraturöversikt av studier som handlade om förstaspråksundervisning i grammatik. I sökprocessen valdes forskning från engelskspråkiga tidskrifter publicerade mellan 1999–2019. Sökningarna utfördes i flera databaser. Studien inkluderade 31 artiklar. En trestegs-screeningprocess, det vill säga en kontroll av titel, abstrakt och artikeln som helhet, användes för att välja ut relevanta artiklar. Studiens resultat visade att principer som kontextualisering, reflekterande interaktion och experimenterande är viktiga för en gynnsam grammatikundervisning.

“Design för kontextualiserad grammatikundervisning”

Strandberg och Lundströms (2023) syfte med studien var att bidra med kunskap om förutsättningarna med att arbeta med olika designelement, som exempelvis diskussioner, i kontextualiserad grammatikundervisning i svenska gymnasieskolor. För att samla in material användes lärarreflektioner, klassrumsobservationer och elevenkäter som sedan analyserades genom uppsatta teoretiska ramverk. Resultatet indikerar att designelementen erbjuder goda förutsättningar för gymnasieelevers utveckling av att analysera och förstå strukturer, regler och funktioner i språket.

“Det bygger liksom på att man vet sammanhanget”: Elevers resonemang om syntaktisk (o)fullständighet i en skönlitterär text”

Strandberg och Toropainen (2022) presenterade en studie vars syfte var att undersöka hur elevers resonemang kring syntaktisk (o)fullständighet, det vill säga meningar som avviker från traditionell skriftspråk, utvecklas vid kontextualiserad grammatikundervisning. Studien genomfördes i svenska gymnasieskolor. I undersökningen fick eleverna läsa högt för varandra ur en roman och identifiera syntaktiska (o)fullständigheter i meningarna. Eleverna fick även omskriva (o)fullständigheter och sedan diskutera författarens grammatiska val, vilket ingick i forskningsmaterialet genom att diskussionerna videoinspelades för att sedan tolkas och analyseras. Studiens resultat pekar på att användning av skönlitteratur och (o)fullständighet i grammatikundervisning utvecklar elevers förståelse av språkliga strukturer.

3.3 Analysmetod

De grundläggande principerna för tematisk analys, presenterade i artikeln “Using thematic analysis in psychology” (Braun & Clarke, 2006) användes för att analysera det insamlade materialet. Tematisk analys är en metod som används för att identifiera och analysera teman inom insamlat material (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Metoden består av sex faser.

I den första fasen som handlar om att bekanta sig med materialet (Braun & Clarke, 2006, s. 87) gjordes en enskild djupläsning av alla utvalda artiklar i syfte att förstå materialet och bekanta oss

med det. Under läsningen av artiklarna skrevs noggranna anteckningar, om exempelvis vilka resultat artiklarna presenterar. Detta gjordes för att komma ihåg vad artiklarna handlar om.

Vid andra fasen som handlar om att systematiskt kategorisera relevant information från materialet i olika koder (Braun & Clarke, 2006, s. 87). Vid genomförandet av kodningen sattes gemensamma kriterier om att varje kod ska vara specifik och ha en tydlig beskrivning. Därefter bearbetades fem artiklar var och varsin tabell skapades för noggrann dokumentation av exempelvis återkommande begrepp som kontextualiserad grammatikundervisning. Dokumentationen i tabellerna skrevs i ett gemensamt dokument och en muntlig diskussion om koderna tillämpades.

Tredje fasen handlar om att hitta potentiella teman utifrån koderna (Braun & Clarkes, 2006, s. 87). Vi utgick från dokumentationen i tabellerna och identifierade mönster ur kodningen som utgjorde potentiella teman. Fjärde fasen innebär att de givna temana ses över, förfinas och revideras (Braun & Clarkes, 2006, s. 87). En systematisk genomgång av samtliga artiklar genomfördes för att fastställa artiklarnas relevans till respektive tema och temans relevans för frågeställningen säkerställdes. Genomgången innebar att temana avgränsades från fyra till tre stycken.

Fas fem handlar om att definiera och namnge teman (Braun & Clarkes, 2006, s. 87). Detta gjordes genom att formulera övergripande ramar för vilka aspekter temana förväntades omfatta. De övergripande ramarna utgick vi ifrån för att namnge temana, vilket resulterade i följande namn: samtal, autentiska texter och kreativt skrivande. Den sjätte fasen genomfördes genom att framställa analysen som utgår från tematiseringen eftersom fasen handlar om producering av arbetet (Braun & Clarkes, 2006, s. 87).

3.4 Metoddiskussion

Resultatet i denna kunskapsöversikt beror på de metodologiska val vi gjort under arbetets gång. Innan vi presenterar vår analys av våra utvalda artiklar i resultatavsnittet är det därför viktigt att

titta närmare på några metodologiska val vi gjort under arbetet med kunskapsöversikten. De val vi diskuterar här berör analysmetoden.

Tematisk analys användes som analysmetod (Braun & Clarke, 2006). Tematisk analys tillåter frågeställningen för en studie att vägleda analysarbetet. Analysen av vårt utvalda material är därför styrd av frågeställningen. En annan frågeställning hade inneburit ett annat resultat och andra utvalda teman. Vår analys och teman i resultatdelen skapades genom att vi arbetade med kodning för att hitta gynnsam undervisningsstrategier ur artiklarna. Kodningen gick ut på att vi skrev ner centrala begrepp och meningar från artiklarna. En annan person hade kunnat utföra sin kodning på ett annat sätt vilket också hade inneburit ett annat resultat och andra teman.

Braun och Clarke (2006) menar att tematisk analys inte kan vara objektiv eftersom det hör till den kvalitativa forskningens natur att olika forskare kommer att identifiera olika saker ur artiklarna och dra olika slutsatser. Resultatet av kunskapsöversikten ska därför ses som ett bidrag till kunskapsbygget och inte som det enda svaret på hur grammatikundervisning kan utformas så att skrivutveckling främjas.

4. Resultat

I följande avsnitt presenteras resultatet av vår analys av våra utvalda artiklar. Denna analys har resulterat i tre centrala teman som tillsammans besvarar frågeställningen om hur grammatikundervisning kan utformas så att den främjar elevers skrivutveckling. Dessa teman tar fasta på att samtal kan vara en central del av en framgångsrik grammatikundervisning (4.1) och att grammatikundervisning med fördel kan ta sin utgångspunkt i autentiska texter (4.2) samt att eleverna behöver få utforska sin metalingvistiska kunskap genom ett kreativt utforskande av språket (4.3).

4.1 Samtal

Temat *samtal* har tydligt framkommit i analysen av våra utvalda forskningsartiklar (Strandberg & Lundström, 2023; Myhill et al., 2013; Myhill, 2008; Strandberg, 2022; Myhill, 2005; Jones et al., 2013). Inom temat har vi identifierat två olika underteman, nämligen, utforskande samtal och samtal som en del av kognitiva processer. Utöver dessa underteman har vi även identifierat ett antal utmaningar med användningen av samtal som pedagogisk metod i grammatikundervisningen.

Det första undertemat handlar om utforskande samtal (Strandberg och Lundström, 2023; Myhill et al., 2013; Myhill, 2008; Myhill, 2005). Strandberg och Lundström (2023) menar att om man utformar grammatikundervisning genom samtal mellan elever på ett utforskande sätt kan det ge eleverna stöd till skrivutveckling. Utvecklingen sker genom att låta eleverna – självständigt, utan lärare – utforska och analysera ett språkligt material i form av text. Syftet med det självständiga arbetet är att eleverna får upptäcka en grammatisk struktur genom att använda sina implicita kunskaper. De implicita kunskaperna kan läraren sedan fånga upp för att lära eleverna olika grammatiska fenomen (Strandberg och Lundström, 2023).

Vidare menar Strandberg och Lundström (2023) att samtal, där elever, på ett utforskande sätt diskuterar den grammatiska strukturen i olika texter, skapar goda förutsättningar för deras utveckling av metalingvistisk förståelse i skrivande. Författarna menar att gruppdiskussioner ger

eleverna förutsättningarna att verbalisera sin implicita språkförståelse. Genom verbaliseringen gör de sin språkförståelse explicit, vilket är ett viktigt steg mot att utveckla en analytisk metalingvistisk medvetenhet. Strandberg och Lundström (2023) menar även att eleverna lär sig grammatiska begrepp som till exempel pronomen genom att lyssna och vara delaktiga i gruppdiskussioner. Begreppen hjälper eleverna att analysera texter och sätta ord på sådant som kan låta opassande i en text. Den grammatiska utvecklingen bidrar till att eleverna kan utveckla sina texter.

I likhet med Strandberg och Lundström (2023) menar Myhill et al. (2013) att det är viktigt att samtal ingår i utformningen av grammatikundervisning och betonar vikten av utforskande samtal. Myhill et al. (2013) menar att samtal mellan lärare och elev och mellan elev och elev ger möjlighet till att utforska grammatiken i språket, vilket i sin tur utvecklar elevernas skriftliga förmåga. Skillnaden mellan Strandberg och Lundström (2023) och Myhill et al. (2013) är att Myhill et al. (2013) ger ett specifikt exempel på ett grammatiskt element, nominalfras. Författarna menar att utforskande samtal med fokus på en del av ett språkssystem, som nominalfraser, leder till skrivutveckling. Skrivutveckling sker genom att diskussioner om nominalfraser erbjuder eleverna reflektion och kritiska samtal om hur användningen av nominalfraser kan se ut i olika sammanhang i texter.

Vidare menar Myhill et al. (2013) att eleverna under samtalen med varandra får utforska olika tillämpningar av nominalfraser i texter. Genom denna utformning kan eleverna förstå språkets struktur och hur nominalfrasens utformning påverkar texten. Myhill et al. (2013) betonar även vikten av att eleverna ska ha samtal med sin lärare. Ett samtal mellan lärare och elever inkluderar detaljer om hur specifika grammatiska element, i detta fall nominalfraser, kan användas. Ett sådant samtal ger eleverna korrekt sätt att diskutera användningen av nominalfraser i texter och skrivsammanhang eftersom läraren är med och bidrar med sina kunskaper. Förståelser för språkets struktur och effekten av nominalfraser i texter som elever lär sig genom utforskande samtal mellan elever och samtal mellan elever och lärare, kan hjälpa eleverna att förbättra sin skrivförmåga. Skrivutvecklingen sker därmed enligt Myhill et al. (2013) när eleverna får praktiska och konkreta exempel på hur de kan integrera nominalfraser i sina texter.

Utforskande samtal beskrivs också av Myhill (2008). Författaren menar att utformningen av utforskande samtal bör handla om varierande sätt att inleda meningar. Myhill (2008) menar att när eleverna aktivt engageras i dialoger med varandra om olika sätt att inleda meningar och analyserar hur dessa val påverkar textens innebörd, främjas samtalet och ger en medvetenhet om stilistiska och syntaktiska val i skrift. Författaren menar att ett sådant samtal sträcker sig bortom enbart identifiering av korrekta strukturer. Samtalet blir en plattform för jämförelser och diskussioner om olika syntaktiska val, vilket stärker elevernas medvetenhet om skrivandets kommunikativa dimension och skrivandets koppling till både form och innebörd. Enligt Myhill (2008) blir samtal om inledande meningar en väsentlig komponent för främjande av en helhetsbild av förståelse av skrivande hos eleverna, vilket bidrar till skrivutveckling.

Utforskande samtal beskrivs också som det främsta pedagogiska tillvägagångssättet inom grammatikundervisning av Myhill (2005). Författaren menar att undervisningen inte bör fokusera på regler och strukturer och att lära ut grammatik som isolerade färdigheter. Istället betonar författaren vikten av att koppla grammatikundervisningen till skrivande som en social praktik, där grammatik används för att skapa mening inom specifika sociala sammanhang. Myhill (2005) beskriver att en positiv påverkan på skrivprestationer observerades när grammatikundervisningen integrerade läsning, skrivning och diskussion på meningsfulla sätt.

Vidare menar Myhill (2005) att utforskande samtal kan utformas genom integrerade diskussioner. Läraren bör skapa en öppen dialogisk miljö så eleverna kan dela sina tankar och tolkningar kring olika språkliga val istället för att fastställa vad som är rätt eller fel. I Myhills (2005) studie uppmanades eleverna att aktivt delta i diskussioner där de kunde utforska och analysera författarens språkliga val i olika texter. Diskussionerna mellan eleverna fokuserade på att reflektera över hur olika språkliga val påverkar läsarens upplevelse och förståelse. Eleverna uppmanades till att tänka kritiskt och resonera kring vilka effekter de olika valen kunde ha på textens ton, struktur och budskap. Myhill (2005) beskriver att diskussionerna ledde till att eleverna började använda sin språkliga förståelse vilket innebar att de kunde artikulera sina tankar om språkets roll i skrivprocessen och använda sina kunskaper i sin individuella skrivutveckling.

Det andra undertemat inom samtal handlar om att samtal främjar kognitiva processer, vilket i sin tur kan främja skrivutveckling. Enligt Strandberg (2020) är utvecklingen av metaspråklig förståelse i skrivförmåga beroende av en verbal interaktion, där den muntliga kommunikationen främjar olika kognitiva processer som gynnar elevernas skrivande. Strandberg (2020) menar att gynnsam verbal interaktion sker när elever aktivt och i samtal med sina klasskamrater analyserar och experimenterar med sina egna och klasskompisarnas texter. I arbetet med texterna ska eleverna kritiskt överväga olika språkliga val och effekterna som dessa val har på texterna. När eleverna får samtala om sina texter främjar det skrivutveckling på tre olika sätt.

Det första sättet är att de interaktiva samtalen ger eleverna möjlighet att omvandla omedvetna språkliga val till medvetna vilket bidrar till en kritisk förståelse för språket som eleverna kan använda och få nytta av när de skriver. Det andra sättet är att när eleverna befinner sig i en interaktiv miljö, det vill säga i grupp med sina klasskamrater, främjar det deras metaspråkliga förståelse. Eleverna får både tala om olika grammatiska iakttagelser i texter och lyssna på hur klasskamrater resonerar kring språkliga val och grammatiska aspekter såsom strukturer i texter, vilket gör att deras förståelse av grammatiska begrepp fördjupas. Det tredje sättet är att samtal leder till skrivutveckling om eleverna får möjlighet att prova sig fram med varandra. När eleverna får möjligheten att prova olika metoder för att utforska syntaktiska strukturer i samtalen, kan eleverna lära sig att känna igen de syntaktiska strukturer utan explicit grammatikundervisning. När eleverna uppmuntras till risktagande i dessa samtal får eleverna hjälp att känna igen språkets konstruktion. Eleverna får uttrycka sig fritt och utforska olika sätt att konstruera meningar i texter och behöver inte tänka på vad som är grammatiskt rätt eller fel. Dessa utforskande samtal möjliggör i sin tur att elever kan ta större kontroll över sin skrivförmåga (Strandberg, 2020).

Avslutningsvis ska vi nämna några utmaningar med att utforma grammatikundervisningen genom samtal (Jones et al., 2013; Strandberg och Lundström, 2023). Jones et al. (2013) menar att deras lektionsobservationer upprepade gånger visar att elever i samtal med läraren kan få felaktig grammatisk information av läraren, vilket kan påverka elevernas kunskaper och skrivutveckling negativt. Författarna beskriver att det därför är viktigt att läraren har mycket kunskaper och erfarenhet i grammatik för att sådana situationer inte ska uppstå.

Vidare menar Strandberg och Lundström (2023) som undersöker induktiva samtal, det vill säga självständiga samtal mellan elever, utan läraren, att elever kan föreslå många idéer som kan vara orimliga vilket kan skapa förvirring hos eleverna. Ett specifikt exempel som författarna poängterar är att en elev, efter ett samtal med sina klasskamrater samt efter ett samtal med sin lärare, uttryckte förvirring över sin tidigare uppfattning om sina svenskenskaper. Enligt Strandberg och Lundström (2023) innebär inte dessa resultat ett misslyckande, utan snarare önskvärda konsekvenser av samtalens öppna och kreativa natur. Författarna menar att orimliga idéer gav eleverna utrymme för osäkerhetsmarkörer som innebar att de vågade söka alternativa lösningar. De alternativa lösningarna i samtalen kunde ibland också vara orimliga lösningar men det innebar att eleverna fick reflektera över olika förbättringsmöjligheter.

Strandberg och Lundström (2023) identifierade att vid vissa tillfällen upplevde eleverna och lärare i samtalen att diskussionerna blev påtvingade och eleverna var då tvungna att prata utan någon kontroll över ämnet. En möjlig lösning på denna utmaning skulle enligt Strandberg och Lundström (2023) vara att be eleverna dokumentera sina tankar och slutsatser som de hade kommit fram till under samtalen. En till lösning som författarna presenterar är att lärarna ska vara väl förberedd med frågor till eleverna som erbjuder reflektion samt att lärarna ska vara förberedd på att följa upp elevernas reflektioner.

4.2 Autentiska texter

Autentiska texter är det andra temat som tydligt återkommit genom analysen av våra utvalda artiklar (Myhill et al., 2013; Demir & Erdogan, 2017; Strandberg, 2020; Strandberg & Toropainen, 2022). I analysen av artiklarna betonas att autentiska texter som underlag för grammatikundervisning har potential att främja elevers skrivutveckling. Genom analysen har vi identifierat tre underteman som är att autentiska texter skapar en verklig kontext, främjar en skrivgemenskap och gör det möjligt att se en text som en helhet.

Det första undertemat till att använda autentiska texter i grammatikundervisning är att texterna skapar en verklig kontext för eleverna i skrivandet (Myhill et al., 2013; Demir & Erdogan, 2017). Både Myhill et al. (2013) och Demir och Erdogan (2017) poängterar att traditionella

grammatikböcker i skolan ibland använder meningar som saknar kontext och verkligt syfte, vilket inte gör dem användbara för eleverna. Författarna menar att anledningen till att dessa grammatikböcker inte blir användbara för elever, är för att de inte tar upp exempel som eleverna känner igen från sitt eget skrivande. Det innebär att grammatikböckerna inte speglar eller relaterar till de typer av meningar eller konstruktioner som eleverna faktiskt använder i sitt skrivande. På grund av att dessa orealistiska exempel i grammatikböckerna kan elevernas skrivutveckling inte gynnas genom att använda böckerna.

Myhill et al. (2013) menar att användningen av autentiska texter ger eleverna möjlighet att möta verkligt språk och skrivsituation, eftersom autentiska texter innehåller en variation i skriftspråket. Vidare menar Demir och Erdogan (2017) att för att de autentiska texterna ska kunna relatera till faktiska användningsscenarier av grammatiken, behöver undervisningen sträva efter att gå utöver traditionella läroboksövningar och integrera material såsom anekdoter, noveller, ordspråk, och andra autentiska texttyper i grammatikundervisningen. Demir och Erdogan (2017) menar att anledningen till att undervisningen bör innehålla autentiska texter i form av exempelvis anekdoter och noveller, beror på att dessa texter gör undervisningen i grammatik roligare och mer intressant för elever. Författarna poängterar att på så sätt kan en engagerande undervisningsmiljö skapas eftersom eleverna blir motiverade till att delta aktivt i lektionerna när de arbetar med material som är relevanta och intressanta för dem. Elevers engagemang i grammatikundervisning främjar en positiv inlärningsupplevelse och stödjer deras skrivutveckling.

Det andra undertemat till att använda autentiska texter i grammatikundervisning är att det främjar en skrivgemenskap (Myhill et al., 2013; Strandberg, 2022). Strandberg (2022) menar att texterna skapar meningsfull anknytning mellan elevernas roll som läsare och skrivare av texterna och författarna som skrivit texterna. Författaren beskriver att anknytningen sker genom att eleverna ges möjlighet att lära sig av författare och etablerar en lärlingsrelation till dem, vilket stödjer elevernas skrivutveckling. Genom att eleverna kommer i kontakt med verkliga författares texter i grammatikundervisningen, hjälper det eleverna att utforska och förstå de handlingar och val som verkliga författare gör under skrivprocessen. Enligt Myhill et al. (2013) och Strandberg (2022) kan eleverna på så sätt dra nytta av en bred samling av skriftliga exempel och stilar som används

av författare genom att det ger eleverna verktyg till att utforska och anpassa olika aspekter av språket i sitt skrivande. Myhill et al. (2013) och Strandberg (2022) menar att målet är att låta eleverna utveckla sin egen uppsättning möjligheter och uttrycksformer i sitt skrivande, vilket stödjer deras skrivutveckling och främjar en medvetenhet om språkliga val i skrivandet.

Myhill et al. (2013) och Strandberg (2022) lyfter många likheter gällande att användningen av autentiska texter i grammatikundervisning främjar en skrivgemenskap. Men Strandberg (2022) lyfter att autentiska texter kan användas tillsammans med autentiska elevtexter i grammatikundervisning vilket inte Myhill et al. (2013) gör. Strandberg (2022) menar att texterna som är skrivna av eleverna fungerar som en utgångspunkt för eleverna att undersöka och reflektera över olika språkliga val de gjort i sitt skrivande vilket främjar skrivutvecklingen på två sätt. Det första sättet är att det ger eleverna insikt i hur de använder språket i skrift för att uttrycka sina tankar och idéer. Det andra sättet är att det hjälper eleverna att förstå hur grammatiska strukturer kan påverka deras texters stil samt förståelsen av deras texter.

Det tredje undertemat till användning av autentiska texter i grammatikundervisning handlar om att analysera en text i sin helhet (Strandberg & Toropainen, 2022). Till skillnad från Myhill et al. (2013) och Strandberg (2022) som fokuserar på skrivgemenskap så utgår Strandberg och Toropainen (2022) från autentiska textutdrag i skönlitteratur som innehåller syntaktisk ofullständighet. Syntaktisk ofullständighet i skönlitteratur syftar på meningar i skönlitteratur som avviker från traditionell skriftspråk i grammatik. Strandberg och Toropainen (2022) menar att när elever utgår från ett sådant autentiskt textutdrag lär de sig att föra resonemang om en text i sin helhet vilket fördjupar elevernas kunskaper och leder till skrivutveckling. Elevernas resonemang om en text i sin helhet innebär en strategi där eleverna noggrant undersöker och analyserar alla meningar i en text, både gällande syntax (strukturell uppbyggnad) och semantik (betydelse). Syntax och semantik är på så sätt delar av språksystemet som grammatikundervisningen fokuserar på.

Enligt Strandberg och Toropainen (2022) handlar resonemangen om en text om att förstå hur meningarna samverkar. Texthelheten möjliggör för eleverna att koppla samman meningarna och undersöka texten som en enhet, vilket gör att eleverna får förståelse för hur syntaktiska strukturer

fungerar i ett sammanhang. Vidare menar författarna att texthelheten möjliggör resonemang om överflödiga eller upprepade element i texten, vilket är en central aspekt för att analysera meningar i en text. Elevernas resonemang om texthelhet i autentiska texter ger möjlighet att integrera både semantiska och syntaktiska perspektiv i sina resonemang. Genom att använda texthelheten inom grammatikundervisning kan eleverna utveckla en förmåga att se samband mellan olika delar av texten och fördjupa sin förståelse för syntaktiska strukturer. Detta kan i sin tur öka medvetenhet om hur grammatik används för att skapa betydelse och därigenom stödja elevernas skrivutveckling genom en ökad förmåga att använda språket på ett mer nyanserat och effektivt sätt (Strandberg & Toropainen, 2022).

4.3 Kreativt skrivande

Ett tredje tema som har framkommit tydligt ur våra valda artiklar är *kreativt skrivande* (Myhill, 2005; Myhill et al. 2013; Durrant & Brenchley, 2023; Chatterjee & Santoshi, 2023). Med kreativt skrivande avser vi en undervisningsstrategi som innebär att eleverna får arbeta kreativt med grammatiken. Två framträdande underteman inom benämningen kreativt skrivande har identifierats: språklig imitation och språklig lekfullhet.

I två av artiklarna har tre undervisningsprinciper formulerats som är relevanta för både språklig imitation och språklig lekfullhet (Myhill et al., 2013; Chatterjee & Halder, 2023). Myhill et al. (2013) och Chatterjee och Halder (2023) formulerar viktiga undervisningsprinciper som kan fungera som en guide för att rama in designen för teoretiskt skrivande. Den första principen handlar om att eleverna erbjuds en modell av en text att leka med och som de sedan använder i sitt skrivande. Det innebär en form av imitation där eleverna får imitera textmodellen. Den andra principen är att det ska finnas aktiviteter som stödjer elever till att göra val och vara formgivare av sitt skrivande. Eleverna ges alltså möjlighet till språklig lekfullhet men även språklig imitation eftersom de både får vara formgivare men också få stöd. Den tredje principen handlar om att grammatikens funktion inte ska vara att rätta till ett fel utan grammatikundervisningen ska uppmuntra eleverna till att delta i språklekar, experiment, risktagande i undervisningen vilket är relevant för språklig lekfullhet.

Chatterjee och Halder (2023) betonar en fjärde princip, vilket inte Myhill et al. (2013) gör. Principen handlar om att det behöver ske en uppmuntran av metalingvistiska diskussioner för att stärka metaspråklig förståelse bland eleverna. Myhill et al. (2013) menar att metaspråklig förståelse innebär att man ska kunna resonera kring språket och leka med det istället för att kunna alla grammatiska termer utantill eftersom terminologi kan bli ett hinder för lärande. Avsikten hos både Chatterjee och Halder (2023) och Myhill et al. (2013) med införandet av dessa pedagogiska principer var att utveckla metaspråklig förståelse hos eleverna. Ett exempel från en klassrumssituation som lyfts upp i Myhill et al. (2013) är när termen *modala verb* tas upp i klassrummet i samband med en diskussion om kända tal. Händelsen innebar att eleverna fick en grammatisk förståelse av begreppet utan att de kunde den exakta betydelsen. Chatterjee och Halder (2023) och Myhill et al. (2013) menar därmed att språklig imitation och språklig lekfullhet främjar metaspråklig förståelse som i sin tur är väsentlig för elevers skrivutveckling.

Undertemat språklig imitation är grundad på Aristoteles syn, som innebär att imitation är inneboende i människans natur och att människan lär sig genom imitation. Denna definition på imitation ligger till grund i två av artiklarna (Myhill et al., 2013; Durrant & Brenchley, 2023). Myhill et al. (2013) beskriver användning av kreativ imitation som erbjuder modellmönster som eleverna kan utforska och använda i sitt skrivande. Myhill et al. (2013) menar att vid imitation på menings- eller frasnivå får eleverna prova nya strukturer och utforska nya sätt att uttrycka sig på. Användningen av imitation tillåter författaren att öva och ändra på strukturen i en text utan att medvetet tänka på det grammatiska metaspråket. Myhill et al. (2013) beskriver också imitation som ett kraftfullt läromedel för att ge eleverna nya skrivvanor. Författarna beskriver alltså imitation som det första steget mot att ge eleverna valmöjligheter i deras skrivande som innebär ökad kompetens gällande stilfigurer. Författarna menar att stilfigurer, som är en del av språkssystemet, kan fungera som ett redskap till skrivutveckling genom att eleverna exempelvis lär sig att använda metaforer när de skriver. Kreativ imitation blir då ett första steg till att få eleverna att skapa sin egen stil i skrift.

Vidare beskriver Durrant och Brenchley (2023) att eleverna i deras studie fick använda stilfigurer, som apposition. Eleverna lärde sig fort att apposition används när två ord eller fraser placeras bredvid varandra i en mening så att den ena beskriver eller definierar den andra. I

studien var det anmärkningsvärt att apposition var upprepade i elevernas texter mer än vad stilfiguren egentligen brukar användas i texter. Författarna menar att överanvändningen kan representera elever som väljer en skrivform som de gillar och experimenterar därför medvetet med formen. Samtidigt visar Durrant och Brenchleys (2023) studie att lärare och elever bör vara försiktiga för överanvändning av en och samma stilfigur eftersom det kan förhindrar elevernas utforskning av andra stilfigurer. Med det sagt, menar Myhill et al., (2013) och Durrant och Brenchley (2023) att kreativ imitation kan användas för att ge eleverna en ökad förmåga av användning av stilfigurer i skrift vilket främjar skrivutveckling.

Det andra undertemat är språklig lekfullheten där olika sätt att experimentera med språket framhävs i två av artiklarna (Myhill et al., 2013; Myhill, 2005). Myhill et al. (2013) beskriver att språklek, experiment, risktagande och spel bör uppmuntras vid grammatikundervisning. Författarna beskriver att lekfullhet och experiment hjälper eleven att se språkets elasticitet, vad språket kan göra och vilka möjligheter det ger när de skriver, snarare än vad eleverna inte får göra när de skriver. Originalitet i skrivandet underbyggs av språklig lekfullhet och det beskrivs att utan kreativitet finns det inget nyskapande i elevernas skrivförmåga. Myhill et al. (2013) menar att lekfulla aktiviteter som tillåter utforskande och experimenterande med ny grammatisk kunskap ger eleverna explicit vägledning och utveckling av metaspråklig kunskap.

Myhill (2005) beskriver i linje med Myhill et al. (2013), vikten av att låta eleverna utforska språkets komplexitet och att det ska finnas explicit vägledning mellan grammatik, skrivande och elevernas upplevelser av språket som läsare och talare. Myhill (2005) menar att det finns empiriska bevis på att kontextualiserad grammatikundervisning är gynnsam. I författarens studie kunde de effektiva lärarna koppla språkliga detaljer på ord- och meningsbyggnad nivå till hur detaljerna kan användas i en hel text. Myhill (2005) beskriver vidare att mindre effektiva lärare oftast lär ut exempelvis betydelsen av termen meningsstruktur utan att låta eleverna utforska och leka med begreppet i sina egna texter och sätta begreppet i ett tydligt sammanhang. Myhill (2005) och Myhill et al. (2013) menar därmed att skrivutveckling sker genom att elever får experimentera med grammatiken.

5. Diskussion och slutsats

Genom vår analys av våra utvalda artiklar har vi identifierat centrala teman som svarar på frågeställningen för denna kunskapsöversikt: Hur kan grammatikundervisningen utformas för elever i högstadie- och gymnasieåldern så att undervisningen främjar elevernas skrivutveckling? Som beskrivet i avsnittet ovan är de mest framträdande temana vikten av social interaktion genom samtal, användning av olika autentiska texter och betydelsen av att främja kreativt skrivande. Detta avsnitt inleds med en detaljerad diskussion av vårt sammanställda resultat från våra utvalda artiklar i nära koppling till frågeställningen (5.1). Sedan presenteras slutsatsen av arbetet och förslag på vidare forskning (5.2).

5.1 Resultatdiskussion kopplat till frågeställning

Utifrån vår analys av våra utvalda artiklar kan undervisningen i grammatik formas genom samtal, autentiska texter och kreativt skrivande. Gällande temat samtal har vi observerat att det viktigaste med att använda samtal i undervisningen för att ha möjlighet till att främja skrivutveckling är att samtal mellan eleverna och mellan lärare och elev bör ge eleverna möjlighet att utforska sina kunskaper i grammatik och inte fokusera på vad som är grammatiskt rätt eller fel (Strandberg & Lundström, 2023; Myhill et al., 2013; Myhill, 2008; Myhill, 2005). Detta är i sin tur en metod för att utveckla metalingvistisk förståelse. Det innebär att när läraren väntar med att styra upp samtalen för att se vart elevernas diskussioner leder och undviker samtal som bedöms, skapas en tillåtande atmosfär där eleverna får utforska språket.

Lärarens avvaktande roll kan samtidigt innebära nackdelar. Strandberg och Lundström (2023) och Myhill et al. (2013) menar att lärarens uppgift är att kunna hjälpa eleverna att exempelvis se att en viss ordföljd inte är ultimata om det är en viss betydelse eleven vill framhäva. Det innebär att det måste finnas en balansgång i samtalen för att de ska vara gynnsamma för skrivutveckling. Eleverna ska ha möjlighet till att utforska språket utan rädsla för att säga fel men samtidigt ska läraren vara delaktig och vägleda och rätta stora fel i samtalen. Detta stärker vår övertygelse om att lärarens roll och ämneskunskaper i dessa samtal är avgörande. Det innebär också att det krävs

en kompetent lärare som kan balansera mellan att uppmuntra utforskning och erbjuda strukturerad vägledning för att säkerställa en givande grammatikundervisning.

Vidare har vi observerat att autentiska texter har potential att främja skrivutveckling, när texterna ger eleverna möjligheten att knyta an till deras verkliga skrivupplevelser (Myhill et al., 2013; Strandberg, 2022; Demir och Erdogan, 2017). I sådan undervisning blir lärarens val av texter centralt eftersom det krävs att läraren väljer texter som relaterar till elevernas liv och skrivförmåga. Myhill et al. (2013), Strandberg (2022) och Demir och Erdogan (2017) nämner inte hur läraren praktiskt kan lära känna elevgruppen och anpassa autentiska texterna till elevernas skrivförmågor och intressen. Denna brist i artiklarna kan härledas till komplexiteten i att anpassa undervisningen till individuella elever. Demir och Erdogan (2017) betonar visserligen vikten av att inkludera material som anekdoter och noveller i undervisningen, istället för att använda traditionella övningar från läroböcker. Trots detta nämner inte författarna hur lärare bör genomföra detta val för att säkerställa att de valda texterna är relevanta och anpassade till elevernas unika behov. Detta resulterar i att vi som framtida lärare står inför utmaningar vid implementeringen av autentiska texter i grammatikundervisning om vi inte känner till elevernas kunskaper i skrift, vilket kan vara svårt att känna till om man har en främmande klass att undervisa.

Vid integrering av kreativt skrivande i grammatikundervisning ges elever möjlighet att experimentera med språket och utveckla sina skrivfärdigheter på ett engagerande sätt (Myhill, 2005; Myhill et al. 2013; Durrant & Brenchley, 2023; Chatterjee & Santoshi, 2023). I artiklarna av Myhill et al. (2013) och Myhill (2005) uppstår utmaningar kring konkretisering och hur man faktiskt omsätter idén om språklig lekfullhet i praktiken. Det saknas specifika exempel på lekfulla aktiviteter och språkliga experiment som lärare kan använda för att utföra en kreativ grammatikundervisning. Bristen på exempel skapar en utmaning för nyexaminerade lärare som inte har erfarenhet av lektionsövningar eftersom de behöver hitta praktiska aktiviteter och uppgifter som motsvarar språklig lekfullhet. Det kan också vara en utmaning för lärare med professionerfarenhet men enligt våra erfarenheter har en nyexaminerad lärare mindre erfarenhet om hur man skapar praktiska lektionsuppgifter.

Gemensamt för dessa tre teman, som observerats ur vår analys, är att de inte går att skilja åt. Temana går inte att ses som enskilda strategier att utforma grammatikundervisningen på utan de behöver verka tillsammans för att det ska ske en skrivutveckling (Myhill, 2005; Myhill et al., 2013; Strandberg, 2020; Demir och Erdogan, 2017; Strandberg & Lundström, 2023; Chatterjee & Halder, 2023). Det som blir problematiskt i detta sammanhanget är att de övriga artiklarna inte tar upp detta som en viktig del av grammatikundervisningen (Durrant & Brenchley, 2023; Jones et al., 2013; Myhill, 2008; Strandberg, A. & Toropainen, O. 2022). Ett tydligt exempel är studien av Durrant och Brenchley (2023) som enbart lyfter stilfigurer i relation till kreativ skrivande. Det innebär att studien fokuserar på temat som en enskild del av grammatikundervisningen. Genom att begränsa analysen till enbart kreativt skrivande riskerar studiens kontext att inte ge en nyanserad bild av grammatikundervisningens utformning så att den främjar skrivutveckling.

Utifrån analysen har en potentiell forskningslucka identifierats, nämligen att få artiklar behandlar *vad* som ingår i grammatikundervisningen så att den främjar skrivutvecklingen. Av våra tio forskningsartiklar är det enbart fyra artiklar som behandlar delar av språksystemet som bör ingå i grammatikundervisningen (Myhill et al, 2013; Strandberg, 2020; Strandberg & Toropainen, 2022; Durrant & Brenchley, 2023). Myhill et al. (2013) fokuserar på att stilfigurer och nominalfraser bör ingå i grammatikundervisning. Durrant och Brenchley (2023) understryker också att stilfigurer bör ingå i grammatikundervisning, men författarna fokuserar främst på stilfiguren, apposition. Strandberg (2020) belyser att syntaktiska strukturer bör vara en del av språksystemet som grammatikundervisning fokuserar på. Strandberg och Toropainen (2022) nämner också syntax och semantik som viktiga delar av språksystemet i grammatikundervisning.

5.2 Slutsats och förslag på vidare forskning

Sammanfattningsvis tyder analysen av våra utvalda artiklar på att grammatikundervisningen bör integrera samtal, autentiska texter och kreativt skrivande för att främja skrivutveckling. Dessa tre teman bör ses som ömsesidigt beroende och kompletterande aspekter av en enhetlig undervisningsstrategi. Vid samtal mellan elever sinsemellan och samtal mellan lärare och elever är det centralt att skapa en atmosfär där eleverna kan utforska sina kunskaper i grammatik utan

att primärt fokusera på rätt eller fel. Detta skapar en tillåtande miljö för tolkning och kreativt tänkande. Likaså visar autentiska texter sig vara gynnsamma för skrivutvecklingen när de kopplas till elevernas egna skrivupplevelser och verklighet. Det har också observerats att lärarens roll blir avgörande i valet av dessa texter och i anpassningen till elevgruppens skrivförmågor och intressen. Slutligen ges elever möjlighet att experimentera med språket och utveckla skrivfärdigheter på ett engagerande sätt genom att integrera kreativt skrivande med fokus på språklig imitation och lekfullhet. Denna metod för grammatikundervisning erbjuder en alternativ och stimulerande väg för elever som, liksom eleven i inledningen (se sida 6), upplever traditionell grammatikundervisning som tråkig och icke användbar.

I arbetet med denna kunskapsöversikt har vi under analysen av de utvalda artiklarna uppmärksammat att endast fyra artiklar behandlar vilka specifika delar av grammatiken som det bör fokuseras på i undervisningen (Myhill et al, 2013; Strandberg, 2020; Strandberg & Toropainen, 2022; Durrant & Brenchley, 2023). Denna forskningslucka har inneburit att en annan frågeställning väckt vårt intresse inför ett framtida forskningsarbete: Vilka delar av språksystemet fokuserar grammatikundervisningen på, så att den främjar skrivutvecklingen? Vi tycker att forskningen generellt handlar väldigt lite om vilka delar av språksystemet som grammatikundervisningen behandlar, därför kan man forska vidare mycket på ämnet.

6. Referenslista

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Routledge Taylor & Francis group*, 3(2), s. 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Chatterjee, A., & Halder, S. (2023). Contextualized grammar teaching: Grammar for writing in L1 S.F.L. *Journal of Education*, 203(4), 971–983. <https://doi.org/10.1177/00220574221074308>

Demir, S., & Erdogan, A. (2017). The Role of Teaching Grammar in First Language Education. *European Journal of Educational Research*, 7(14), 87-101. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.7.1.87>

Durrant, P., & Brenchley, M. (2023). Development of Noun Phrase Complexity Across Genres in Children's Writing. *Applied Linguistics*, 44(2), 239–264. <https://doi.org/10.1093/applin/amac032>

Jones, S., Myhill, D., & Bailey, T. (2013). Grammar for writing? An investigation of the effects of contextualized grammar teaching on students' writing. *Reading and Writing*, 26(6), 1241–1263. <https://doi.org/10.1007/s11145-012-9416-1>

Lundin, K. (2017). *Tala om språk: grammatik för lärarstuderande*. (Tredje upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Lövestam, S. (2015). Grammatiken: Ett mönster som kan utforskas. *Skolvärlden*. <https://skolvarlden.se/artiklar/grammatiken-ett-monster-som-kan-utforskas>

Myhill, D. (2005). Ways of knowing: Writing with grammar in mind. *English Teaching: Practice & Critique*, 4(3), 77–96.

Myhill, D. (2008). Towards a Linguistic Model of Sentence Development in Writing. *Journal of Writing Research*, 1(3), 271-288. <https://doi.org/10.17239/jowr-2008.01.03.4>

Myhill, D., Jones, S., Watson, A., & Lines, H. (2013). Playful explicitness with grammar: a pedagogy for writing. *Literacy*, 47(2), 103-111.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-4369.2012.00674.x>

Skolverket. (2011). *Svenska: det centrala innehållet för gymnasiet*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26version%3D8%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3>

Strandberg, A. (2022). Representations of Grammar Teaching in L1 Education, A Literature Review. *ASLAs skriftserie*, 196-216. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-91853>

Strandberg, A. & Lundström, S. (2023). Design för kontextualiserad grammatikundervisning. *Forskning om undervisning och lärande*, 11(2), 53-77.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-98370>

Strandberg, A. & Toropainen, O. (2022). ”Det bygger liksom på att man vet sammanhanget”: Elevers resonemang om syntaktisk (o)fullständighet i en skönlitterär text [Elektronisk resurs]. *Nordic Journal of Literacy Research*, 8(1), 1-21.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-89060>

7. Bilaga

Datum	Databas	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Antal valda artiklar
9/11-2023	ERIC	“Grammar in writing” AND “Writing development”	Peer Reviewed Academic Journals	47	0
9/11-2023	ERIC	“Grammar” AND “Grammar teaching” AND “Writing development”	Peer Reviewed Publication date: 2000-2023	40	1
9/11-2023	ERIC	“Grammar teaching” AND “Pedagogy for writing”	Peer Reviewed Publication date: 2010-2023	7	1
12/11-2023	ERIC	“Design of grammar teaching”	Peer Reviewed Publication date: 2010-2023	12	0
12/11-2023	ERIC	“Teaching grammar in first language”	Peer Reviewed Publication date: 2010-2023	8	1

12/11-2023	ERC	“Grammar teaching or grammar instruction” AND “Writing development or in the context of writing”	Peer Reviewed Academic Journals	45	1
12/11-2023	ERC	“Grammar teaching design” AND “Writing development”	Peer Reviewed Academic Journals	19	3
19/11-23	SwePub	"Grammatik” AND “Skrivutveckling”	Refereegransk	2	0
19/11-23	SwePub	"Kontextualiserad grammatiku undervisning”	Refereegransk	6	2
22/11-23	SwePub	"Skrivutveckling”	Refereegransk Konferensbidrag	19	0

22/11-23	SwePub	Strandberg, Agnes	Refereegrans kat	4	1
----------	--------	----------------------	---------------------	---	---